

Tvivel på William Lane Craigs skapelseberättelse

En av vår tids mest kända apologeter och kristna debattörer, W. L. Craig, har i höst (2021) kommit ut med en bok som handlar om den historiske Adam. Boken har väckt en del uppmärksamhet och kritik. Craig har själv presenterat huvudinnehållet i boken i en artikel i den amerikanska tidskriften *First Things*, som finns tillgänglig på nätet. Peter Leithart, som regelbundet skriver i tidskriften, har gjort några kritiska anteckningar till artikeln i sin kolumn, som *Begrunda* låtit översätta och här publicerar med tillstånd.¹

William Lane Craig (*The Historical Adam*, oktober 2021) anser att en varelse som motsvarar den bibliske Adam faktiskt existerade.² Paulus typologi om Adam och Kristus, menar han, kräver en historisk Adam, i stället för en rent litterär Adam (Rom 5:12–21). Men detta är inte din fundamentalistiska mormors Adam. Enligt Craig existerade Adam inte i tidernas begynnelse, utan [han] föregicks av miljarder år och många olika sorters halvmänniskor. Adam bildades inte av jordens stoft och Eva byggdes inte heller av Adams revben, utan våra första föräldrar valdes ut från *homo sapiens* förfäder som kallas *homo heidelbergensis*. De levde inte i ett idylliskt paradiset som kallades Eden och de frestades inte heller av en

talande orm, även om de var olydiga mot Gud, alienerades från honom och släppte ut synd och död i världen.

På ytan bygger Craigs argument på hans icke-bokstavliga tolkning av Första Mosebok 2–3. Han ställer upp en hermeneutisk ram i tre steg. För det första har Första Mosebok (Genesis) gemensamma drag med myten. Men för det andra har Genesis också drag av historia. För det tredje är Första Mosebok därför ”myt-historia”, och vi avgör vad Genesis lär om Adam genom att utvinna de historiska guldkorn som ligger dolda under metaforiska lager. Craig varnar oss för att undvika en förenklad motsats (antites) mellan myt och historia, men han slutar med sin egen antites, genom att sortera bitar av skapelseberättelsen i korgar märkta ”metaforisk” och ”bokstavlig”.

Craig är övertygad. Han vet att den antropomorfa gudomen i Första Mosebok 2–3 inte ska tas bokstavligt, inte heller trädgården, träden eller ormen. De tidiga människornas åldrar är, tycker Craig, absurt långa, även om de inte är tillräckligt långa för att rymma moderna uppfattningar om jordens ålder. Ändå vet han också att dessa män existerade: Vi bör inte ”föreställa oss att de består av rent

Vad gör en
talande orm
konstigare
än en
talande
apa?

fiktiva karaktärer". Han kan se med de gamla babyloniernas ögon, som inte såg "Tiamats uttorkade kött och ben" när de tittade på himlen, och han smyger in i huvudet på författaren till Första Mosebok för att upptäcka att den bibliska berättelsen om Eden och syndafallet var "fantastisk, till och med för författaren till Moseböckerna själv".³

Hur vet Craig allt detta? Varför bevara Metusalas och Noas historicitet och samtidigt avvisa uppgiften om deras ålder? Verkliga personer och händelser är, säger han, "klädda i mytens metaforiska och figurativa språk". Men kläderna gör mannen: På grundval av vilket kriterium skiljer Craig det ena från det andra? Han erbjuder inga argument, utan förlitar sig på att läsarna ska dela hans fördomar om vad som är rimligt. Till vilket vi kan fråga: Rimligt för vem? Craig anser att de tidiga människornas åldrar är för långa för att vara bokstavliga, men Augustinus skulle kanske inte hålla med, liksom inte heller Ussher eller de miljontals kristna mellan de två och sedan dess, som har konstruerat kronologier utifrån siffrorna i Första Mosebok.⁴ Berättelsen om Eden och syndafallet är "klart metaforisk eller figurativ", men klart för vem? Inte för Irenaeus eller Efraim syriern, Johannes av Damaskus eller Thomas av Aquino, Luther eller Calvin eller miljontals judar och kristna som har trott att Eden var en verklig plats och att Satan frestade genom en verklig reptil. Vad gör en talande orm konstigare än en talande apa? Cherubim är fantasivarelser, säger Craig. Jag slår vad om att profeten Hesekiel skulle vara av annan åsikt. Craig avfärdar tanken på att Gud gick i trädgården, men om Skaparen kan gå vid Galileiska sjön, varför inte i Eden? Craig påstår det,

men ett påstående är inte ett argument, än mindre ett bevis.

Craig påpekar i förbigående att Första Mosebok 2–3 skildrar "en antropomorfisk gudom som är oförenlig med den transcendent Gud som finns i skapelseberättelsen". Miljontals troende finner ingen oförenlighet alls, och varför skulle vi göra det? Minns, än en gång, att den bibliske Skaparen antog *antropos morfe* [mänsklig gestalt] och gick, åt, sov, dog och uppstod. Dessutom skär anti-anthropomorfismen djupare än Craig kanske önskar. Han hävdar att Gud är "personlig", men hur vet han att detta inte också är en antropomorfism? Gud "designade" den fysiska världen, vilket låter mycket som att tillskriva Gud mänskliga aktiviteter. Craig säger att skapelseberättelsen lär oss att "avskilja en dag i veckan som helig", men även om 1 Mosebok 2 berättar att Gud vilade, står det faktiskt ingenting om människans vila. Craigs slutsats att vi bör vila en dag i veckan beror på en analogi mellan Gud och människan som han i övrigt avfärdar. Kanske Craig kan filtrera legitim från illegitim antropomorfism, men om så är fallet har han inte berättat för oss hur vi ska kunna utföra den konsten.

Poängen är inte att Craig glider nerför en sluttning (även om jag fruktar för hans fäste). Poängen är att han inte ger några regler för sortering, vilket lämnar det starka intrycket att det som Craig isolerar som de "icke-metaforiska" delarna av 1 Mosebok är de detaljer som (för närvarande) är ogenomträngliga för vetenskaplig kritik. Hans argument förutsätter en fördom mot metaforer och innebär att "bokstavligt" likställs med "vetenskapligt trovärdigt". Det betyder att hans argument under ytan går i en cirkel. Efter en översikt över de mänsk-

Vissa evangeliska teologer förnekar helt och hållet existensen av en historisk Adam, vilket innebär att Craigs ståndpunkt är måttlig. Men även hans jämförelsevis moderata ståndpunkt har potentiellt radikala konsekvenser.

liga prestationerna hos neandertalarnas och människans förfäder, drar Craig slutsatsen: "Den mytiska historien i Första Mosebok är helt förenlig med de nuvarande vetenskapliga bevisen för människans ursprung". Vad hans stycke egentligen bevisar är att "mythistorien" är förenlig med de nuvarande vetenskapliga bevisen när den väl har rensats från allt som kan vara oförenligt med de nuvarande vetenskapliga bevisen. Jo, det stämmer. Men en tautologi är inte heller ett argument.⁵

Craigs hermeneutiska kvarn, liksom de antika allegoristernas och de postkantianska liberalernas, avlägsnar skalet av symboler och figurer för att avslöja den näringsrika kärnan i läran, den moraliska instruktionen eller de "centrala sanningarna". Resultatet är en tråkig uppsättning påståenden, abstraherade från den majestätiska historiska dikt

som inspirerade Michelangelo och Milton. Det som ser ut att vara agnar är det inte.

Tvärtom kan man bygga teologiska katedraler av de fragment som Craig inte anser vara "centrala": Gud skapade himlen, en osynlig dimension av skapelsen fylld av osynliga härskaror;

Gud skapade först jorden som ett mörkt och tomt tomrum, för att sedan lysa upp, forma och fylla den, vilket är ett mönster för mänsklig kreativitet;

Ljuset är det första skapade, en antydan som Robert Grosseteste tog fram till en metafysik om ljuset;⁶

Gud talade varelser till liv, vilket innebär att världen har talets begriplighet och metaforens ömsesidiga samband;

Gud skapade först ljuset och delegerade sedan uppgiften att hålla tiden till skapelser som solen, månen och stjärnorna – precis

som han delegerar auktoritet till människor, som lyser som stjärnor;

Gud skapade den tidsmässiga rytmen av dagar och nätter och arbetade sedan inom ramen för sin egen skapelse;

växter, landdjur och människan är släkt, frukter av en gemensam "mor", jorden;

trädgården var människans första helgedom, Adam den förste prästen och Eva den första kyrkan.

Till och med antropomorfismen har en djupgående betydelse: Borde vi inte förvänta oss att den Gud som skapade människan som en *teomorf* (gudomlig gestalt/form) är den ursprungliga *antropomorfen* (mänskliga gestalten/formen)?

Vissa evangeliska teologer förnekar helt och hållet existensen av en historisk Adam, vilket innebär att Craigs ståndpunkt är

måttlig. Men även hans jämförelsevis moderata ståndpunkt har potentiellt radikala konsekvenser. Det är inte klart vilken del av Bibeln som inte är "mythistoria". "Kanske hör "gudomligt tal" och "inkarnation", "mirakel" och "uppståndelse" hemma i metafor-korgen tillsammans med Eden och ormen. Det är tveksamt om Craigs minimalistiska skapelseberättelse kan ge näring åt den evangeliska fantasin eller upprätthålla kristen ortodoxi.

Peter J. Leithart

Ordförande för *Theopolis Institute*, Birmingham, Alabama

Översättning från engelska av redaktören med hjälp av översättningstjänst. Fotnoterna är redaktörens.

Publicerad med författarens tillstånd.

1. Denna artikel, "Doubts About William Lane Craigs Creation Account", publicerades 1.10 2021 på nätet av den amerikanska tidskriften *First Things*, www.firstthings.com/web-exclusives/2021/10/doubts-about-william-lane-craigs-creation-account.
2. Artikeln återfinns på www.firstthings.com/article/2021/10/the-historical-adam. Boken som presenteras i artikeln är William Lane Craig, *In Quest of The Historical Adam: A Biblical and Scientific Exploration*, Eerdmans, Grand Rapids, MI (2021).
3. Tiamat var i mesopotamisk mytologi saltvattnets urgudinna.

4. James Ussher (1581–1656) var irländsk ärkebiskop och teolog, särskilt känd för att ha daterat världens skapelse till år 4004 f.Kr.
5. Tautologi är en sats inom logiken, som är sann oberoende av betydelsen av de i satsen ingående orden.
6. Robert Grosseteste (ca 1168–1253) var teolog, naturfilosof och biskop i Lincoln, England. Han skrev texter om astronomi och optiska fenomen och en kommentar till Bibelns skapelseberättelse.